

RIL 248-2013

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

NR-kattorakenteen jäykistyksen suunnittelu ja toteuttaminen

JULKAISIJA JA KUSTANTAJA:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

MYYNTI:

Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Töölönkatu 4, 00100 Helsinki

Puh. 0207 120 600, fax 0207 120 619, email ril@ril.fi, www.ril.fi

ISBN 978-951-758-568-2 (nid.)

ISBN 978-951-758-569-9 (pdf)

ISSN 0356-9403

Painopaikka: Tammerprint Oy, 2013

Tämän teoksen osittainenkin kopiointi ja saattaminen yleisön saataviin on tekijänoikeuslain (404/61, siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen) mukaisesti kielletty ilman nimenomaista lupaa.

© Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry

Alkusanat

Naulalevyillä kootut ristikkorakenteet (jäljempänä NR-rakenteet) ovat Suomessa tärkeä puun rakenteellisen käytön kohde. Näihin rakenteisiin on liittynyt vakavia ongelmia mm. niin, että useita NR-rakenteita sisältäviä rakennuksia on sortunut. Sortumisten voidaan katsoa joko kokonaan tai ainakin pääosin johtuneen siitä, että tietotaso NR-rakenteiden tuentatarpeesta on ollut puutteellinen.

Tämä ohje perustuu vuonna 2000 julkaistuun Tampereen teknillisen korkeakoulun Puutietokeskuksessa ympäristöministeriön rahoituksella laadittuun Ympäristöoppaaseen nro 73 "NR-kattorakenteen jäykistyksen suunnittelu". Ympäristöministeriön luvalla tässä ohjeessa lainataan suoraan viittauksetta em. opasta. Ohje on päivitetty eurokoodien mukaiseen suunnitteluun ottaen huomioon Inspecta Sertifiointi Oy:n "Naulalevyrakenteiden suunnitteluohjeissa" (16.12.2009) esitetyt lisäohjeet. Ohje on tarkoitettu käytettäväksi yhdessä RIL 201-2011 ja RIL 205-2009 suunnitteluohjeiden kanssa.

Tässä ohjeessa on esitetty useita NR-kattorakenteiden jäykistysratkaisuja. Näitä on sovellettu julkaisun lopussa olevissa jäykistysrakenteiden mitoitusesimerkeissä. Esimerkeistä nähdään, miten huomattavia vaakavoimia kattorakenteisiin saattaa kohdistua ja millaisia riskejä otetaan, jos rakenteiden vaakasuuntaisen stabiliteetin suunnittelu laiminlyödään. Jatkossa todennäköisesti kehitetään muitakin jäykistysmenetelmiä (esim. levymäiset jäykisteet), joiden toteuttaminen myös suurissa kohteissa on helpompaa.

NR-kattorakenteiden jäykistysuunnittelussa on jatkuvasti esiintynyt ongelmia, osin tiedon puutteesta, osin suunnittelijoiden tehtäväjaon ja vastuiden epäselvyyksistä johtuen. Maankäyttö- ja rakennuslain 120 § määrää nimeämään rakennushankkeeseen sen vaativuuden edellyttämän vastaavan rakennesuunnittelijan, joka vastaa rakennuksen rakenteiden toimivasta kokonaisuudesta. Vastaavan rakennesuunnittelijan ja kattoristikon suunnittelijan (jäljempänä NR-suunnittelija) keskinäistä tehtäväjakoa on käsitelty tämän julkaisun alussa.

Julkaisun liitteenä esitetty "NR-rakenteiden asennus- ja tuentaohje" sekä siihen kuuluva "Naulalevyrakenteiden asennustyön tarkastuslomake" ovat ladattavissa sähköisinä versioina osoitteesta www.ril.fi tämän julkaisun kotisivulta.

Tähän uudistettuun painokseen RIL 248-2013 tehdyistä päivityksistä ovat vastanneet Ari Kevarinmäki ja Gunnar Åström. Viitejulkaisujen muutosten mukaiset korjaukset on tehty syksyn 2013 tilanteen mukaan. Lisäksi puurakenteiden toteutusstandardin/ohjeen ennakoitu sisältö on otettu huomioon siten, että tämä julkaisu ei ole ristiriidassa sen kanssa.

Kiitämme Metsäteollisuus ry:tä ja ympäristöministeriötä saadusta tuesta sekä kirjoittajaa ja ohjausryhmää, jotka asiantuntijuudellaan ovat mahdollistaneet tämän ohjeen syntymisen.

Metsäteollisuus ry ja Suomen Rakennusinsinöörien Liitto RIL ry toivovat, että tämä julkaisu osaltaan auttaa korjaamaan NR-kattorakenteiden stabiiliteettisuunnittelussa ja asennuksessa esiintyneitä puutteita ja johtamaan tältä osin rakennusten turvallisuuden lisääntymiseen.

Syyskuussa 2013

SUOMEN RAKENNUSINSINÖÖRIEN LIITTO RIL ry

Risto Vahanen
puheenjohtaja

Helena Soimakallio
toimitusjohtaja

Sisällysluettelo

1. MÄÄRITELMIÄ	7
2. YLEISTÄ JÄYKISTYSSUUNNITTELUSTA	9
2.1 Yleistä	9
2.2 Jäykistyssysteemin valinta	9
2.3 Vastaavan rakennesuunnittelijan ja NR-suunnittelijan tehtävät	10
2.4 NR-rakenteiden rakenteelliset vähimmäisvaatimukset	12
3. NR-RAKENTEEN SAUVOJEN NURJAHDUSTUENTA	14
3.1 Yleistä	14
3.2 Puristetun uumasauvan nurjahdustuenta	16
3.3 Paarteiden nurjahdustuenta	19
4. NR-kattorakenteen kokonaisjäykistys	21
4.1 Yleistä	21
4.2 Kuormitukset	21
4.3 Jäykistyksen toteutus	25
4.3.1 Paarteiden tasoon sijoitetut vaakaristikot	26
4.3.2 Pukkijäykistys	29
4.3.3 Levyjäykistys	30
4.3.4 Vanteet	30
4.3.5 Ruoteiden alapuolinen vinolaudoitus	30
4.3.6 NR-rakenteen yläpaarteiden alapintaan asennettava erillinen vinosidonta	31
4.3.7 Pukit ja NR-jäykistysristikot	32
5. KATTORUOTEET	33
5.1 Yleistä	33
5.2 Ruoteiden kiinnitys NR-rakenteen yläpaarteeseen	33
5.3 Ruoteiden jatkaminen	35
6. KOROTUSRAKENTEIDEN JÄYKISTÄMINEN	37
6.1 Yleistä	37
6.2 Rakennuksen jäykistyssysteemiin integroidut korotusrakenteet	38
6.3 Rakennuksen runkoa kuormittavat korotusrakenteet	39
7. NR-RAKENTEIDEN ASENNUSTOLERANSSIT	40
LÄHDELUETTELO	42
LIITTEET	44
A. Mitoituksen kulkukaavio - kattotason kokonaisjäykistys	44
B. Mitoitusimerkit	46
B.1 Hallin NR-kattorakenteen kokonaisjäykistys	46
B.2 Uumasauvan nurjahdustuenta	57
B.3 Hallin rungon jäykistys	60
B.4 Pientalon kattorakenteen jäykistys	72
C. NR-rakenteiden asennus- ja tuentaohje	78

Ilmoittajahakemisto

Ilmoitukset julkaisun lopussa.

Keminmaan Puurakenne Oy

Konepuristin Oy

KPM-Engineering Oy

Kymris Ky

Pohri Oy

PRT-Wood Oy

Turun Rakennustuote Oy